

Statistische Trends

Ongelijkheid in inkomen en vermogen

Marion van den Brakel
Noortje Pouwels-Urlings

2019

Inhoud

- 1. Inleiding 3
 - 2. Inkomensongelijkheid 4
 - 3. Vermogensongelijkheid 10
 - 4. Conclusie 14
- Technische toelichting 14
- Literatuur 16
- StatLine 17

De ongelijkheid in het primair inkomen van huishoudens liep in de periode 2011–2014 op door vergrijzing en de crisis. Met het herstel van de economie daalde de ongelijkheid tussen 2014 en 2017 weer. Door compenserende herverdeling via sociale uitkeringen, belastingen en premies bleef de ongelijkheid in het besteedbaar inkomen in die hele periode vrijwel gelijk. Tussen vermogens zijn de verschillen beduidend groter dan tussen inkomens. De vermogensongelijkheid nam tot 2014 eveneens toe, als gevolg van de daling van de huizenprijzen. Door het aantrekken van de woningmarkt daalde deze weer. In de grote steden is de inkomens- en vermogensongelijkheid groter dan de ongelijkheid landelijk. Een relatief hoog gemiddeld inkomen in een gemeente gaat doorgaans samen met bovenmatige ongelijkheid van inkomen, een groot vermogen vaak met een lage vermogensongelijkheid.

1. Inleiding

Ongelijkheid in inkomen en vermogen blijft de politieke en publieke gemoederen in Nederland en elders bezig houden. De discussie hierover is opnieuw actueel geworden door de publicatie van het boek *Le Capital au XXIe siècle* van de Franse econoom Thomas Piketty. In deze studie die in 2014 in Nederland verscheen als *Kapitaal in de 21ste eeuw* toont hij cijfermatig aan dat in de meeste landen van de wereld de ongelijkheid in inkomen en vermogen alsmaar groter wordt. De groeiende kloof tussen arm en rijk wordt bevestigd door andere onderzoeken, recent nog in het mede door Piketty opgestelde World Inequality Report (Alvaredo, Chancel, Piketty, Saez en Zucman, 2018). Cijfers over Nederland (Van den Brakel en Otten, 2017) laten eveneens zien dat de bovenste en onderste 10 procent huishoudens op de inkomensladder uit elkaar gegroeid zijn. Ook maakt het vermogen van de rijkste 10 procent een steeds groter deel van het totale vermogen van alle huishoudens in Nederland uit (CBS StatLine, 2019a).

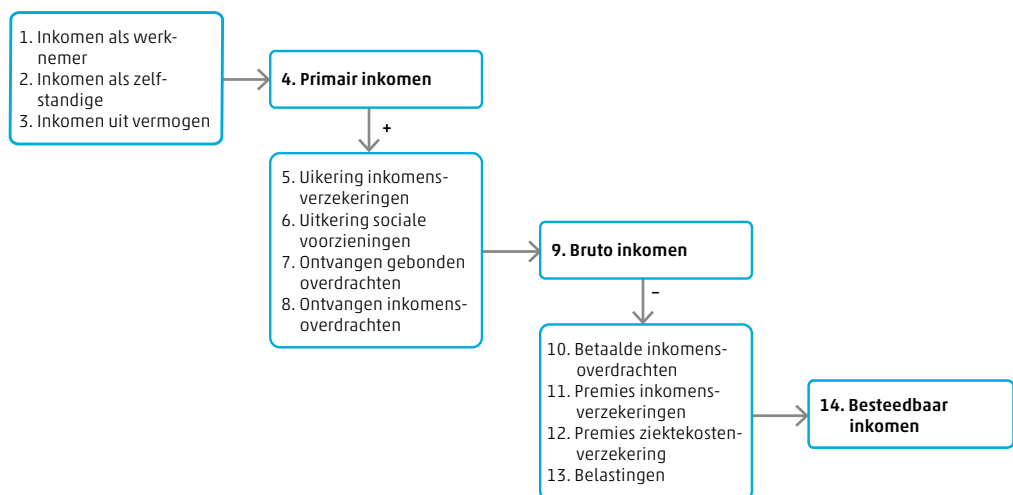
De ongelijkheidsdiscussie focust vooral op het inkomen en vermogen van de rijken. Ongelijkheid in welvaart tussen huishoudens is echter meer dan het monitoren van alleen topinkomens en -vermogens of het vergelijken van de boven- en onderkant van de welvaarts ladder. Ook de welvaartspositie van alle tussenliggende huishoudens moet hierbij betrokken worden. In dit artikel staan de ongelijkheid in inkomen en vermogen van alle huishoudens in Nederland centraal. Maatstaf voor de inkomens- en vermogensongelijkheid is daarbij de genormaliseerde Gini-coëfficiënt. Deze maatstaf is gepubliceerd ruim een eeuw nadat Corrado Gini in 1912 zijn inmiddels alom gebruikte Gini-coëfficiënt introduceerde. De genormaliseerde Gini-coëfficiënt baseert zich niet alleen op het inkomen/vermogen van de hele populatie. Ook houdt normalisatie, anders dan in de traditionele Gini-coëfficiënt, rekening met (veel) negatieve waarden in een verdeling (zie Bos, Van den Brakel en Otten, 2018). Op een schaal van 0 tot 1 geeft de genormaliseerde Gini-coëfficiënt weer hoe groot de ongelijkheid is, waarbij 0 staat voor volkomen gelijke huishoudens (iedereen heeft evenveel) en 1 voor volkomen ongelijke (één huishouden heeft alles).

Het artikel laat allereerst zien hoe groot de ongelijkheid in het primair inkomen (uit arbeid en kapitaal) van huishoudens is en wat er gebeurt met de ongelijkheid na het verstrekken van uitkeringen en toeslagen en na premie- en belastingheffing. Daarbij komt ook de ontwikkeling van de inkomensongelijkheid voor en na inkomensherverdeling aan de orde. Vervolgens wordt de (ontwikkeling in) ongelijkheid in vermogen, het saldo van bezittingen en schulden, besproken. Met de Lorenz-curve en de parade van Pen wordt visueel inzicht gegeven in de inkomens- en vermogensverschillen tussen huishoudens. Een vergelijking van de ongelijkheid met andere Europese landen en tussen de gemeenten van ons land onderling plaatst de ongelijkheid in perspectief.

2. Inkomensongelijkheid

Het primaire inkomen, het inkomen dat huishoudens ontvangen uit arbeid en kapitaal, wordt door de overheid herverdeeld door de heffing van premies en belasting en de verstrekking van uitkeringen en toelagen. Doel hiervan is te komen tot een gelijkmatigere inkomensverdeling: huishoudens met geen of weinig primair inkomen, zoals ouderen die gestopt zijn met werken of werklozen, krijgen compensatie via de inkomensherverdeling. Uit het proces van verwerving en herverdeling resulteert het besteedbaar inkomen. In de Technische toelichting en in Bos et al. (2018) staat meer uitleg over de inkomens-componenten.

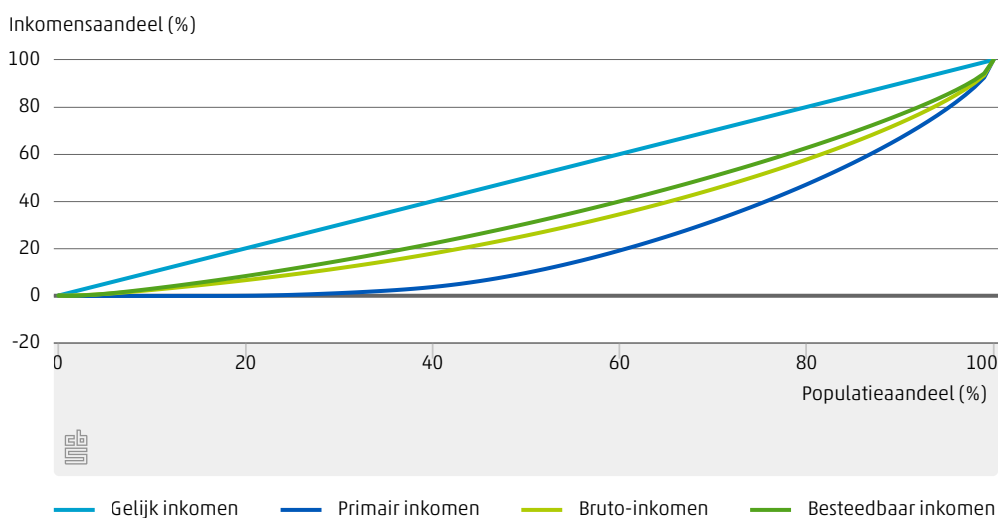
2.1 Samenstelling inkomen van huishoudens

Primaire inkomens ongelijker dan besteedbare inkomens

Het maakt veel uit hoeveel mensen binnen een huishouden van een bepaald inkomen moeten leven. Het heeft dan ook weinig zin om inkomensongelijkheid te bepalen zonder rekening te houden met de omvang van het huishouden. Om het inkomen van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken, wordt het gestandaardiseerd (zie Technische toelichting). Uit de Lorenz-curven is in één oogopslag duidelijk dat de verschillen in het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen kleiner zijn dan in het gestandaardiseerd primair inkomen: de Lorenz-curve van het primair inkomen ligt immers verder van de gelijkheidslijn af. De Gini-coëfficiënt is gerelateerd aan de Lorenz-curve en is gelijk aan twee keer het oppervlak tussen de gelijkheidslijn en de curve. De Gini-coëfficiënt bedroeg in 2017 voor het primair inkomen 0,55. Voor het bruto-inkomen was dat 0,36 en voor het besteedbaar inkomen 0,29.

2.2 Lorenz-curven gestandaardiseerde inkomens, 2017*

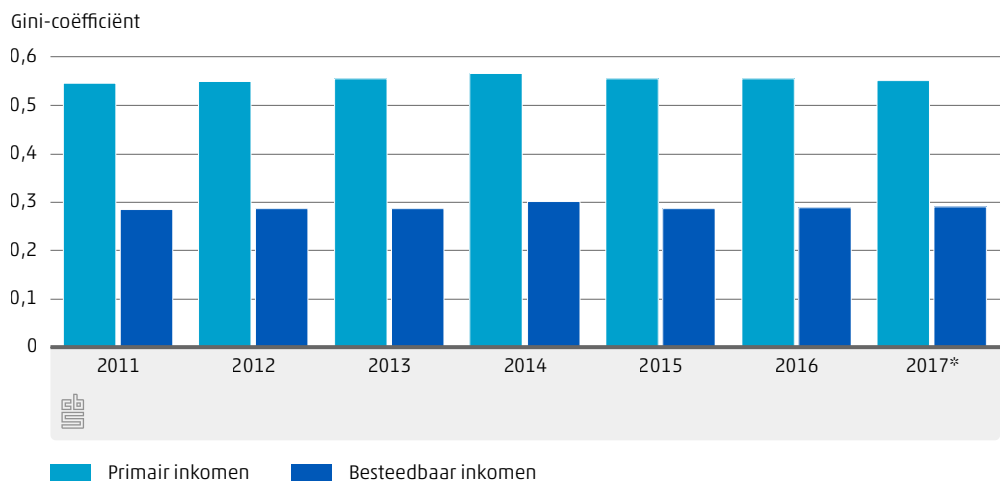
Lichte daling van ongelijkheid in primair inkomen na 2014

De ongelijkheid in primair inkomen liep tussen 2011 en 2014 licht op: de Gini-coëfficiënt ging omhoog van bijna 0,55 naar 0,57. Die stijging komt voor rekening van de toegenomen vergrijzing in combinatie met de conjuncturele neergang in die jaren (zie Van den Brakel en Otten, 2017). Door de vergrijzing kwamen er steeds meer AOW'ers en door de verslechterde economie groeide de groep met een werkloosheids- of bijstandsuitkering. Dit had tot gevolg dat er steeds meer huishoudens rond moesten komen van geen of een gering primair inkomen, waardoor de inkomensongelijkheid toenam. De piek in 2014 komt vooral door een fiscale maatregel die het voor directeur-grotoaandeelhouders aantrekkelijk maakte zich in dat jaar veel dividend uit te keren. Met het herstel van de economie vanaf 2014 nam de ongelijkheid in primair inkomen weer iets af, doordat de groep uitkeringsontvangers weer kromp.

Ongelijkheid in besteedbaar inkomen vrijwel onveranderd

De ongelijkheid van het besteedbaar inkomen bleef tussen 2011 en 2017 vrij stabiel. Uitgezonderd de uitschieter in 2014 was de Gini-coëfficiënt steeds 0,29. Door steeds iets meer (2011–2013) dan wel iets minder (2015–2017) inkomensherverdeling werden de veranderingen in de primaire inkomensongelijkheid teniet gedaan. Ook in het eerste decennium van deze eeuw veranderde de ongelijkheid van het besteedbaar inkomen vrijwel niet (Bos et al., 2018).

2.3 Ongelijkheid gestandaardiseerd primair en besteedbaar inkomen

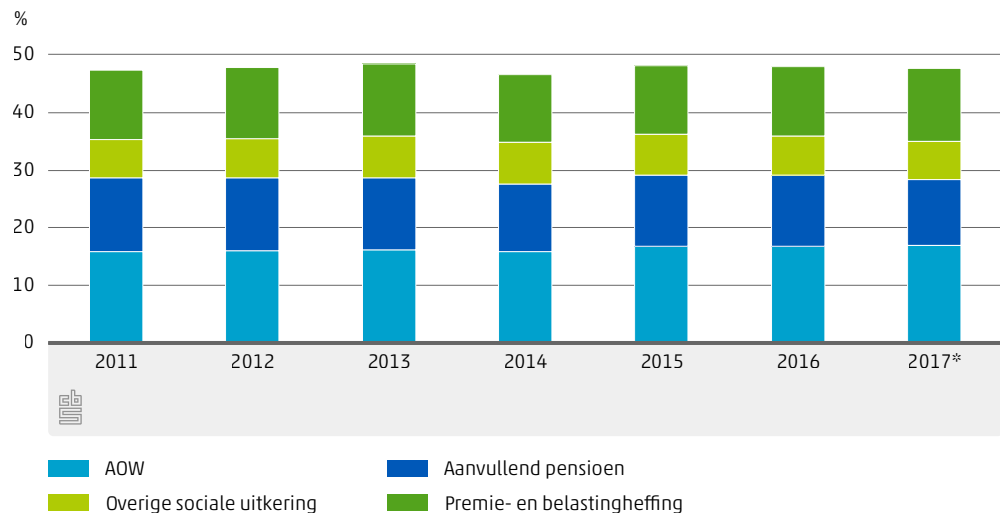

Herverdelend effect AOW-uitkeringen het grootst

Door herverdeling zakte de Gini-coëfficiënt in 2017 van 0,55 (primair inkomen) naar 0,29 (besteedbaar inkomen). Dit komt neer op een reductie van de inkomensongelijkheid met bijna 48 procent. AOW-uitkeringen en aanvullende pensioenen zorgden samen voor de grootste afname in de ongelijkheid in het primair inkomen: met respectievelijk 17 procent en 12 procent¹⁾. Andere sociale uitkeringen en ook premies en belastingen speelden een kleinere rol. Terwijl AOW-uitkeringen sinds 2011 door de vergrijzing een steeds groter aandeel kregen in de ongelijkheidsreductie, werd dat voor aanvullende pensioenen juist iets kleiner. Dit komt doordat aanvullende pensioenen werden gekort, dan wel niet of beperkt geïndexeerd werden. Het herverdelend effect van premies en belastingen werd tussen 2011 en 2017 wat sterker.

¹⁾ Het herverdelingseffect is bepaald volgens de decompositiemethode zoals toegepast door Caminada, Goudswaard en Been (2017).

2.4 Reductie primaire-inkomensongelijkheid

De inkomensparade

De parade van Pen

Net als de Lorenz-curve is de parade van reuzen en dwergen, in 1971 geïntroduceerd door de Nederlandse econoom Jan Pen, een sprekende manier om de inkomensverdeling in kaart te brengen. In de parade van Pen komen in 2017 de bijna 8 miljoen huishoudens op volgorde van de hoogte van hun gestandaardiseerd besteedbaar inkomen in één uur tijd voorbij. Ieder huishouden wordt daarbij vertegenwoordigd door één van de huishoudensleden. Daarbij is de lengte van de personen evenredig gemaakt aan hun inkomen. Zo krijgen mensen met een inkomen dat gelijk is aan het gemiddelde een lengte van 1,74 meter, de lengte van de gemiddelde Nederlander. Mensen met een lager inkomen dan gemiddeld worden als het ware in elkaar geduwd, terwijl mensen met een hoger inkomen reusachtige proporties kunnen aannemen.

Dwergen lopen voorop in inkomensparade

Als de stoet zich in beweging zet, lijkt er in de eerste minuut aanvankelijk niets te zien. De huishoudens die in de parade voorop lopen, hebben een negatief inkomen en daardoor ook een negatieve lengte. Ze lopen als het ware ondersteboven. In 2017 trof dit 40 duizend huishoudens. Vaak gaat het hierbij om ondernemershuishoudens waarvan de onderneming verlies draait. Vervolgens lopen langere tijd dwergen voorbij: huishoudens met een gering inkomen, vaak bestaande uit een uitkering of pensioen. Ze komen alleenstaande bijstandsonvangers die geen huurtoeslag ontvangen in de vierde minuut voorbij; de netto bijstand voor deze groep was bijna 12 duizend euro in 2017. AOW-ontvangers zonder aanvullende inkomsten zijn in de zevende minuut te zien; de netto AOW voor alleenstaanden bedroeg bijna 14 duizend euro in 2017. Vanaf dat moment passeren de gepensioneerden die naast hun AOW wel extra inkomsten als huurtoeslag en een aanvullend pensioen hebben.

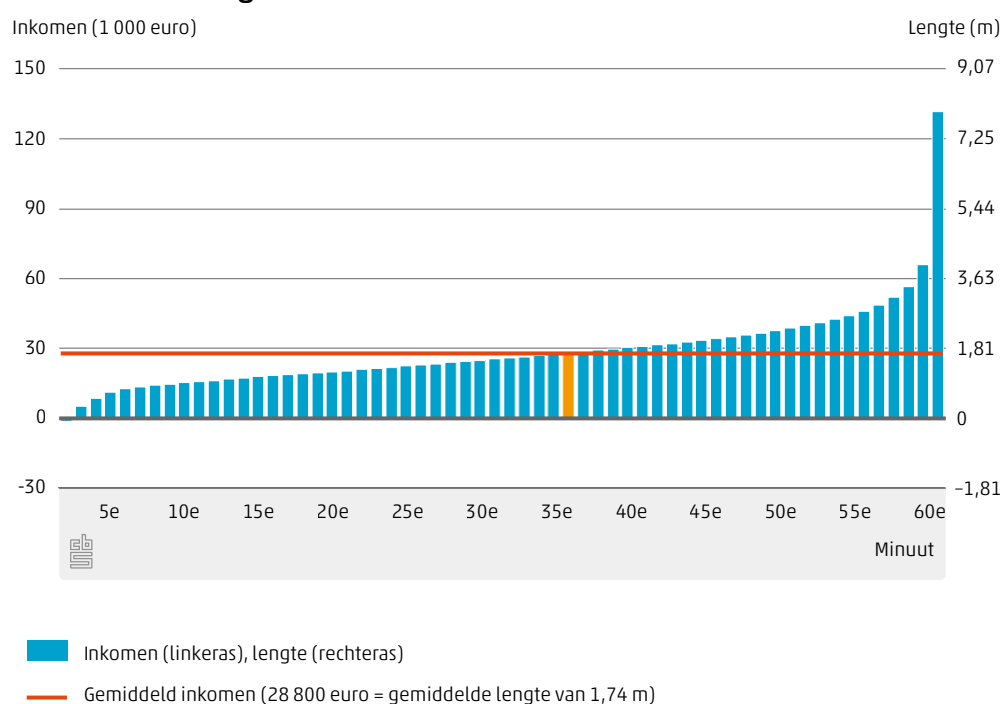
Het gemiddelde inkomen passeert in de 36ste minuut

Na precies 30 minuten passeert het middelste oftewel mediane inkomen van 25,7 duizend euro. Het huishouden met het gemiddelde inkomen van 28,8 duizend euro is dan nog niet langs geweest. Dit verschijnt, doordat de inkomens scheef verdeeld zijn, pas in de 36ste minuut op het toneel. De meeste huishoudens die nu nog langskomen, zijn werknemers- of ondernemershuishoudens.

Inkomensreuzen van bijna 8 meter lang sluiten de parade

De laatste tien minuten van de optocht neemt de lengte van de deelnemers spectaculair toe, van een krappe 2,5 meter naar bijna 8 meter. De huishoudens met een inkomen van minstens 50 duizend euro, 515 duizend in totaal, passeren in de laatste vier minuten. De laatste minuut is weggelegd voor de echte kolossen. Het gemiddelde inkomen van de dan voorbijtrekkende huishoudens bedraagt 132 duizend euro. Naar verhouding betreft het hier vaak ondernemersgezinnen (zie ook CBS, 2019a).

Parade van Pen: gestandaardiseerd besteedbaar inkomen, 2017*

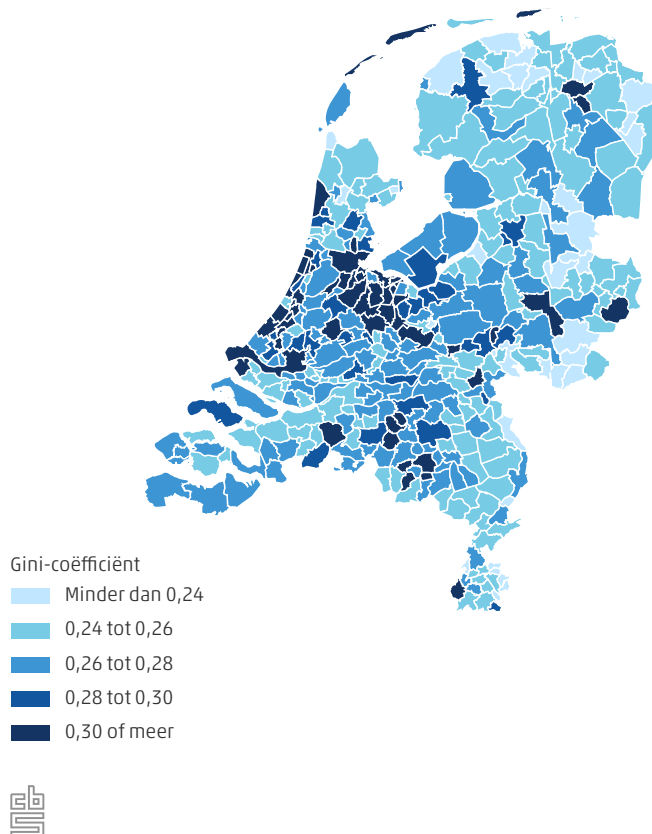

Meeste inkomensongelijkheid in rijke gemeenten

In gemeenten met een gemiddeld hoog gestandaardiseerd besteedbaar inkomen, zoals Laren, Wassenaar en Blaricum (CBS StatLine, 2019b), ligt de inkomensongelijkheid met een Gini-coëfficiënt van rond de 0,5 ver boven de landelijke van 0,29. Echter niet alleen in rijke gemeenten, maar ook in studentensteden, inclusief de vier grote steden, lopen de inkomens vaak bovenmatig uiteen. Daar is relatief veel verschil tussen het doorgaans geringe inkomen van studentenhuishoudens en dat van andere inwoners.

In gemeenten met relatief veel ouderen met overwegend lage inkomens liggen de inkomens doorgaans juist dicht bij elkaar. Zo hebben vergrijsde gemeenten in de regio Parkstad Limburg, zoals Brunssum, Landgraaf en Kerkrade, een naar verhouding kleine ongelijkheid. Ook in andere gemeenten zoals Pekela en Stads kanaal is de ongelijkheid om die reden beperkt.

2.5 Ongelijkheid gestandaardiseerd besteedbaar inkomen per gemeente, 2017*

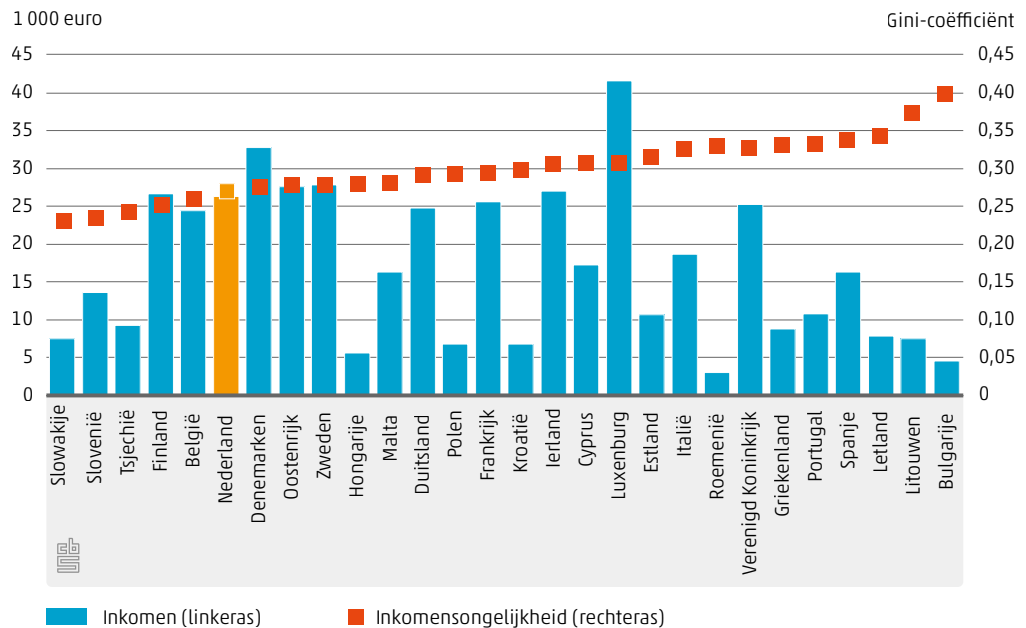

Inkomensverschillen in Nederland relatief klein

Vergeleken met andere EU-lidstaten is de inkomensongelijkheid in Nederland klein. In Slowakije is de minste ongelijkheid, gevolgd door Slovenië en Tsjechië. In deze Oost-Europese lidstaten gaat een verhoudingsgewijs laag gemiddeld inkomen samen met weinig inkomensverschillen. In andere Oost-Europese landen is het inkomen eveneens gering, maar is de ongelijkheid juist groot. Bulgarije spant daarbij de kroon. Ook Zuid-Europese lidstaten, zoals Griekenland, Portugal en Spanje, zijn minder welvarend, terwijl de inkomensverschillen groot zijn.

Opvallend is dat ook in het relatief rijke Verenigd Koninkrijk sprake is van flinke inkomensverschillen. Door een sober vangnet aan uitkeringen is de kloof tussen rijk en arm er groot.

2.6 Inkomen¹⁾ en inkomensongelijkheid in EU-lidstaten, 2017²⁾

Bron: Eurostat.

¹⁾ Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen, gecorrigeerd voor nationale verschillen in koopkracht (PPP).

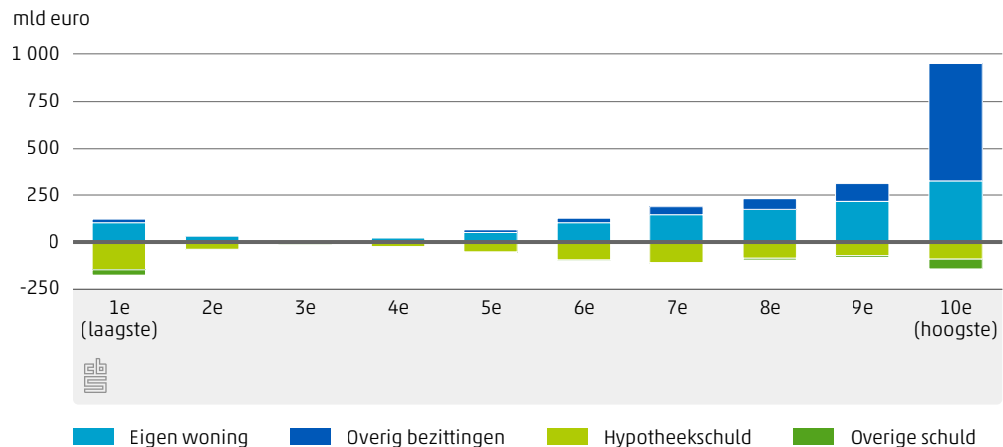
²⁾ De uitkomsten voor Nederland verschillen met andere uitkomsten in dit artikel vanwege bron-, populatie en definitieverschillen (zie Bos et al., 2018).

3. Vermogensongelijkheid

Kleine groep met veel geld

Huishoudens in Nederland hadden in 2017 gezamenlijk een vermogen van 1 260 miljard euro. Dit geldbedrag is niet evenredig verdeeld: de rijkste 10 procent heeft 64 procent van het vermogen in handen, waardoor 36 procent overblijft voor de 90 procent overige huishoudens. Een aanzienlijk deel van deze huishoudens heeft bovendien een negatief vermogen. De 10 procent huishoudens met de laagste vermogens hebben samen meer schulden dan bezittingen. Per saldo heeft deze groep een negatief vermogen van 51 miljard euro.

3.1 Bezittingen en schulden naar vermogensgroepen, 1 januari 2017*

Net als voor de inkomensverdeling (zie kader in paragraaf 2) kan de parade van Pen ook opgesteld worden voor de vermogensverdeling. In een stoet van één uur trekken eerst de onvermogene dwergen en uiteindelijk de steenrijke reuzen voorbij die de vermogensverdeling weerspiegelen.

Een lange stoet van vermogensdwergen

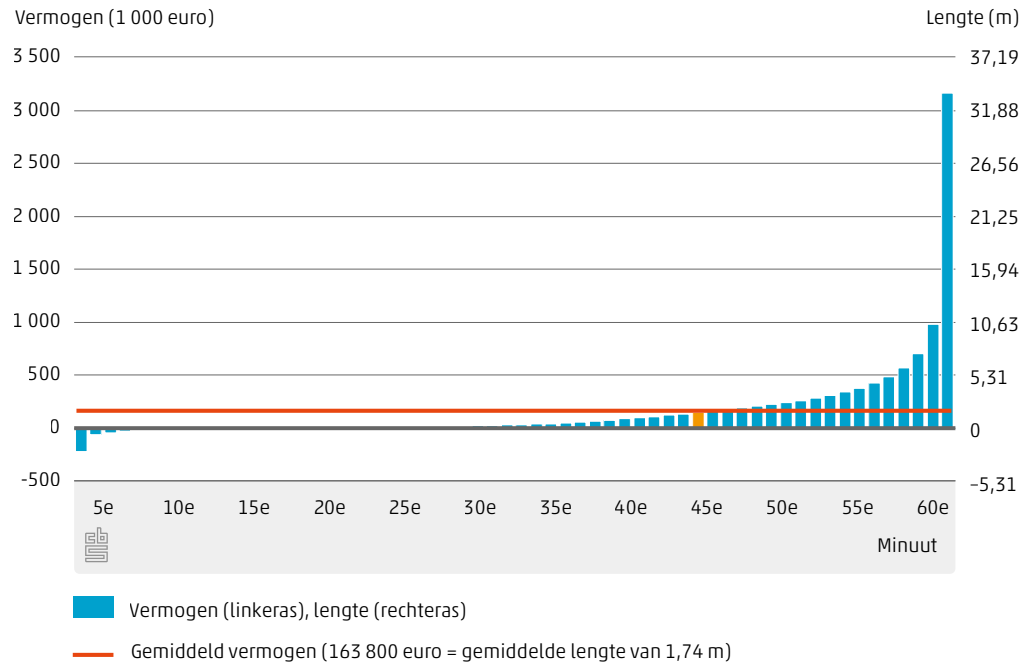
De parade speelt zich de eerste twaalf minuten onder de grond af. Deze huishoudens hebben een negatief vermogen en daardoor ook een negatieve lengte. Het gaat hier vooral om werknemersgezinnen met een eigen woning waarvan de hypotheekschuld hoger is dan de waarde van de woning. Tevens omvat deze groep betrekkelijk veel zelfstandigen met een negatief vermogen (zie CBS, 2019b). Hierna komt een ander type huishouden voorbij, het zijn minuscule dwergen van nog geen 2 centimeter. Deze huishoudens hebben een vermogen van hooguit 2 duizend euro en zijn voor hun levensonderhoud vooral aangewezen op een uitkering. Daarna volgt nog een hele stoet dwergen met nog altijd een zeer gering vermogen. Onder hen bevinden zich steeds meer gepensioneerden die een bescheiden spaarpotje hebben opgebouwd.

Gemiddeld vermogen passeert in de 44ste minuut

Na een half uur, op de helft van de stoet, komt een dwerg voorbij met het doorsnee vermogen van 26,1 duizend euro. Pas in de 44e minuut, passeert een persoon van 1,74 meter, de lengte van de gemiddeld Nederlander. Deze persoon vertegenwoordigt een huishouden met een gemiddeld vermogen van 163,8 duizend euro.

In de laatste minuten van de parade neemt de lengte van personen snel toe. In de voorlaatste minuut passeren de eerste reuzen met een gemiddeld vermogen van bijna 1 miljoen euro. De laatste minuut is weggelegd voor de echte giganten. Zij hebben een gemiddeld vermogen van 3,2 miljoen euro. In deze groep is 1 op de 6 zelfstandig ondernemer, terwijl de rest werknemer of gepensioneerd is.

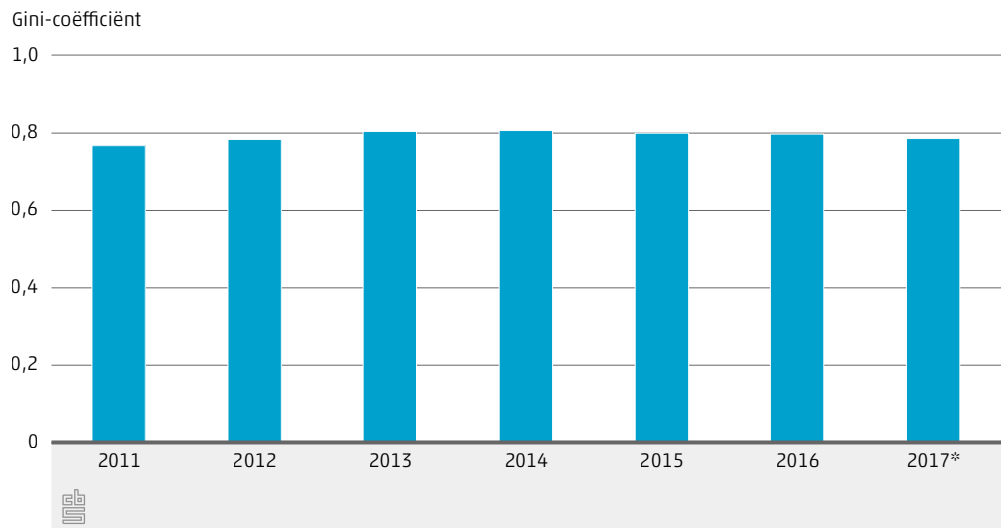
3.2 Parade van Pen: vermogen op 1 januari 2017*

Vermogensongelijkheid sinds 2015 weer afgenomen

Volgens de Gini-coëfficiënt bedroeg de ongelijkheid van vermogen²⁾ 0,79 in 2017. Daarmee is de vermogensongelijkheid in Nederland aanmerkelijk hoger dan de inkomensongelijkheid (0,29).

3.3 Vermogensongelijkheid, 1 januari

²⁾ Anders dan inkomen wordt vermogen niet gestandaardiseerd.

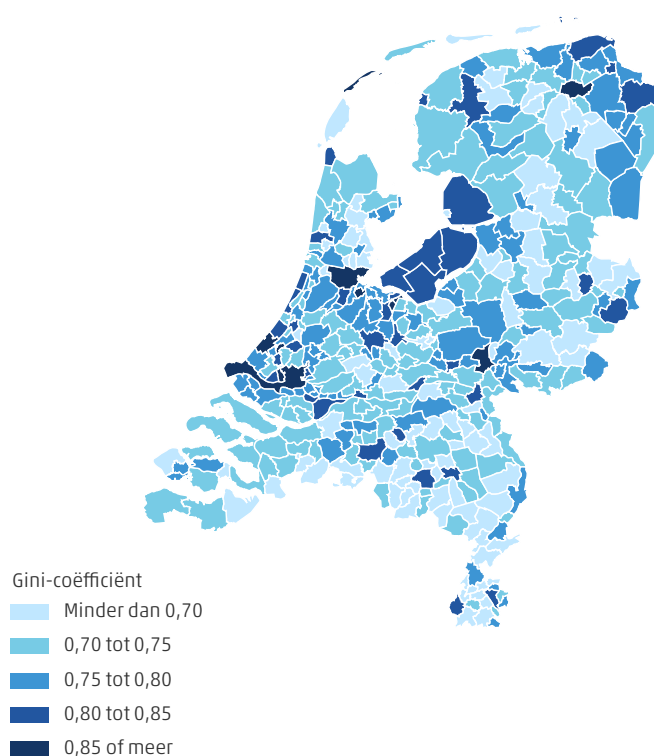
Tussen 2011 en 2014 is de vermogensongelijkheid tussen huishoudens toegenomen: de Gini-coëfficiënt steeg van 0,77 naar 0,81. Dit was vooral het gevolg van de daling van de huizenprijzen tijdens de economische crisis. Bijna 6 op de 10 huishoudens hebben een eigen woning. Veel huishoudens hebben deze met een hoge hypotheek gefinancierd, waardoor hun vermogen erg gevoelig is voor de ontwikkeling van huizenprijzen. Aangezien het eigen huis voor de lagere en middengroepen het belangrijkste vermogensbestanddeel is (zie figuur 3.1), trof de huizen crisis hen relatief harder dan de rijkere bij wie overige vermogensbestanddelen een flink (of groter) aandeel van hun vermogen uitmaken.

Vanaf 2014 trok de woningmarkt weer aan. Dat jaar bleef de vermogensongelijkheid nog gelijk, maar in 2015 nam de ongelijkheid voor het eerst sinds het uitbreken van de crisis weer af. Deze daling zette in 2016 en 2017 door.

Hoge vermogensongelijkheid in grote steden

In grote steden is de vermogensongelijkheid fors hoger dan landelijk (Gini-coëfficiënt 0,79). Zo is de Gini-coëfficiënt in Rotterdam gelijk aan 0,89, in Amsterdam 0,87, en die in Den Haag 0,85. In grote steden wonen relatief veel jongeren, uitkeringsontvangers en personen met een niet-westerse migratieachtergrond met een vermogen dat een stuk lager is dan dat van de andere inwoners (CBS StatLine, 2019c).

3.4 Vermogensongelijkheid per gemeente, 1 januari 2017*

In gemeenten die door een relatief hoog doorsnee vermogen worden gekenmerkt, is de vermogensongelijkheid veelal betrekkelijk laag, zoals in Staphorst, Ameland en Edam-Volendam. Ook in gemeenten waarin naar verhouding veel ouderen wonen die gedurende hun leven een vermogen hebben kunnen opbouwen, zijn de vermogensverschillen doorgaans klein. Dit zijn meestal kleine gemeenten, zoals Bergeijk en Sint Anthonis in Noord-Brabant. De waarde van de Gini-coëfficiënt is in deze gemeenten lager dan 0,64.

4. Conclusie

De ongelijkheid van het gestandaardiseerd primair huishoudensinkomen liep in de periode 2011-2014 licht op door vergrijzing en de economische crisis. Met het herstel van de economie daalde de ongelijkheid tussen 2014 en 2017 weer wat. Door compenserende herverdeling via sociale uitkeringen, belastingen en premies bleef de ongelijkheid in het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen in die hele periode vrijwel onveranderd. AOW-uitkeringen en aanvullende pensioenen zorgden samen voor de grootste afname in de ongelijkheid in het primair inkomen. Andere sociale uitkeringen en ook premies en belastingen speelden een kleinere rol.

De inkomensongelijkheid in gemeenten verschilt. In gemeenten met een bovengemiddeld inkomen is de ongelijkheid tussen huishoudens doorgaans groter dan landelijk. Ook in studentensteden, inclusief de vier grote steden, zijn de inkomensverschillen relatief groot. In gemeenten met in verhouding veel lage inkomens daarentegen, lopen de inkomens meestal minder uiteen. Vergeleken met andere EU-lidstaten is de inkomensongelijkheid in Nederland klein.

De ongelijkheid tussen vermogens is aanmerkelijk groter dan die tussen inkomens. Net als de primaire-inkomensongelijkheid nam de vermogensongelijkheid van 2011 tot 2014 toe. Dit was het gevolg van de daling van de huizenprijzen. Door het aantrekken van de woningmarkt stagneerde de vermogensongelijkheid in 2014 om vanaf 2015 weer te dalen. In de grote steden is de vermogensongelijkheid groter dan de ongelijkheid landelijk. Gemeenten met een hoog doorsnee vermogen hebben veelal een relatief lage vermogensongelijkheid.

Technische toelichting

De gegevens voor dit artikel komen uit het Integraal Inkomens- en Vermogensonderzoek van het CBS (CBS, 2019c).

Primair inkomen: de beloning voor arbeid en vermogen

Het primaire inkomen van huishoudens bestaat uit de beloning voor het beschikbaar stellen van hun arbeid en kapitaal. Inkomen uit arbeid betreft het brutoloon van werknemers. Inkomen uit vermogen bestaat onder meer uit rente over spaartegoeden, dividenden en opbrengsten uit onroerend goed (waaronder de eigen woning). Betaalde rente (waaronder de hypotheekrente) wordt in mindering gebracht: per saldo kan het inkomen uit vermogen hierdoor negatief uitvallen. Het inkomen uit eigen onderneming vormt de beloning van zelfstandigen voor de inzet van hun arbeid en ondernemingsvermogen.

Besteedbaar inkomen: het inkomen na herverdeling

Huishoudens verzekeren zich tegen het verlies aan inkomen wegens werkloosheid, ziekte- en arbeidsongeschiktheid, ouderdom en het overlijden van een partner. Het gaat hier enerzijds om verplichte werknemers- en volksverzekeringen, anderzijds om (aanvullende) particuliere verzekeringen. De uitkeringen worden bij het inkomen geteld, terwijl de betaalde premies in mindering worden gebracht.

Uitkeringen sociale voorzieningen, waartoe onder meer de bijstandsuitkering behoort, vormen het financiële vangnet voor huishoudens waarvoor het primaire inkomen en de uitkeringen inkomensverzekering ontbreken of onvoldoende zijn. Tot de uitkeringen sociale voorzieningen, die uit de algemene middelen worden gefinancierd, behoren ook de kinderbijslag (waarvoor geen inkomenstoets geldt) en het inkomensafhankelijke kindgebonden budget.

Huishoudens met een lager inkomen hebben ook recht op tegemoetkomingen die gebonden zijn aan bepaalde bestedingen zoals de huur en studiekosten. Inkomensoverdrachten betreffen met name de partneralimentatie die door het ene huishouden ontvangen en door het andere betaald wordt.

Het bruto-inkomen bestaat uit het primaire inkomen en het ontvangen, herverdeelde inkomen. Het bruto-inkomen van alle huishoudens tezamen is geflatteerd, doordat het zowel de uitkeringen als de premies inkomensverzekeringen (die in het brutoloon verdisconteerd zijn) omvat. Om te komen tot het besteedbare inkomen worden deze premies, de belastingen op inkomen en vermogen en de betaalde inkomensoverdrachten op het bruto-inkomen in mindering gebracht.

Premies ziektekostenverzekeringen zijn verplicht en deels inkomensafhankelijk. Daarom worden zij niet als een (vrije) besteding gezien, maar eveneens in mindering gebracht op het inkomen.

Standaardisatie van inkomen

Om het inkomen van huishoudens van verschillende grootte en samenstelling vergelijkbaar te maken, wordt het inkomen gestandaardiseerd. Dit gebeurt door het huishoudens-inkomen te delen door een factor die uitdrukt hoe groot het schaalvoordeel is bij het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Hierbij is het eenpersoonshuishouden als norm gekozen. Voor deze huishoudens is de factor gelijk aan 1. Er wordt voor elke extra volwassene 0,19 tot 0,37 en voor elk extra minderjarig kind 0,15 tot 0,33 aan deze factor toegevoegd. Voor een echtpaar zonder kinderen bedraagt de factor bijvoorbeeld 1,37. Een alleenstaande met een besteedbaar inkomen van 10 duizend euro en een echtpaar met

een besteedbaar inkomen van 13,7 duizend euro bevinden zich dus op een even hoog welvaartsniveau. De factoren waarmee het CBS inkomens standaardiseert, zijn op empirische wijze vastgesteld. Dit is voor het laatst gebeurd op basis van gegevens van het Budgetonderzoek voor de jaren 1995–2000 (CBS, 2004).

Vermogen

Het vermogen is opgebouwd uit het saldo van bezittingen en schulden. De bezittingen omvatten bank- en spaartegoeden, effecten, eigen woning en ander onroerend goed, ondernemingsvermogen, aanmerkelijk belang en overige bezittingen. De schulden bestaan uit de hypotheekschuld eigen woning, studieschulden en overige schulden. De hypotheekschuld betreft de stand van de schuld waarover rente is verschuldigd. Opgebouwde tegoeden voor de aflossing van de hypotheek via spaar- en beleggingshypotheek kunnen niet worden waargenomen en zijn daarom niet in mindering gebracht. Pensioenaanspraken worden niet tot het vermogen gerekend.

Literatuur

Alvaredo, F., L. Chancel, T. Piketty, E. Saez en G. Zucman (2018). [World inequality report 2018. Executive summary. World Inequality Lab.](#)

Bos, W., M. van den Brakel en F. Otten (2018). [Metten van inkomen en inkomensongelijkheid.](#) Statistische Trends, juni 2018.

Brakel, M. van den, en F. Otten (2017). Door crisis en vergrijzing stijgt ongelijkheid in primair inkomen. ESB, jaargang 102 (4756), pp. 579–582.

Caminada, C.L.J., K.P. Goudswaard en J. Been (2017) De ontwikkeling van inkomensongelijkheid en inkomensherverdeling in Nederland 1990–2014. Rapport. Universiteit Leiden.

CBS (2019a). [Parade van Pen: de inkomensverdeling in 2017.](#)

CBS (2019b). [Parade van Pen: de vermogensverdeling in 2017.](#)

CBS (2019c). [Integraal inkomens- en vermogensonderzoek.](#)

Piketty, T. (2014). Kapitaal in de 21ste eeuw. De Bezige Bij, Amsterdam.

StatLine

CBS StatLine (2019a). [Vermogen van huishoudens; huishoudenskenmerken, vermogensklassen.](#)

CBS StatLine (2019b). [Inkomen van huishoudens; huishoudenskenmerken, regio \(indeling 2018\).](#)

CBS StatLine (2019c). [Vermogen van huishoudens; huishoudenskenmerken, regio \(indeling 2018\).](#)

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2018–2019	2018 tot en met 2019
2018/2019	Het gemiddelde over de jaren 2018 tot en met 2019
2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2018 en eindigend in 2019
2016/'17–2018/'19	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2016/'17 tot en met 2018/'19

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Eindredactie Statistische Trends

Math Akkermans
Marion van den Brakel
Moniek Coumans
Annelie Hakkenes-Tuinman
Brigitte Hermans
Suzanne Loozen

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2019.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.